

Salvador Dalí (11 maja 1904 w Figueres - 23 stycznia 1989 tamże)

*Pewien artysta z Katalonii,
geniusz, eskcentryk, sławę gonił...
...a sława jego,
dola Dalego,
blasku i blichtru sławy strony.*

(ebs)

Salvador Dalí - kataloński malarz, jeden z najbardziej znanych surrealistów. Jest jednym z bardziej rozpoznawalnych artystów XX wieku. Postrzegany bywał jako skrajny ekscentryk, wymyślił własną metodę „paranoiczno-krytyczną”.

Urodził się 11 maja 1904 w małym mieście Figueres w Katalonii, w północnej Hiszpanii, jako Salvador Domènec Felip Jacint Dalí i Domènech, marquès de Dalí de Púbol w rodzinie notariusza. Lekcje rysunku zaczął pobierać w wieku dziesięciu lat, a mając lat czternaście zaczął z sukcesem wystawiać swoje obrazy.

W 1921 r. Dalí rozpoczął studia w Królewskiej Akademii Sztuki w Madrycie. Dwa razy został wydalony, nigdy też nie podszedł do egzaminów końcowych. Uważał, że jest lepiej wykwalifikowany niż osoby, które miałyby go egzaminować. W tym czasie zaprzyjaźnił się z Federico Garcíą Lorką.

https://www.youtube.com/watch?v=Oh7pWuWAL_4

Podczas pierwszej wizyty w Paryżu w 1927 roku, Dalí spotkał się z Picassem w jego atelier. Picasso pokazywał mu swoje obrazy, które wywarły na Dalím wielkie wrażenie. Później jednak Salvador powiedział, że jeden jego obraz jest więcej wart niż wszystkie obrazy Picassa.

W 1928 przeprowadził się do Paryża. Za wstawiennictwem Joana Miró, Salvador Dalí stał się pełnoprawnym członkiem grupy surrealistów, w krótkim czasie stał się znaczącą postacią w tej grupie. Jednak w 1934 został wykluczony z grupy - zarzucano mu popieranie faszyzmu, a także chciwość.

Od 1929 roku Dalí zajął się surrealizmem, który miał uczynić go sławnym.

Surrealizm bazował na teorii filozoficznej twórcy psychoanalizy Sigmunda Freuda. Obraz płonących żyraf czy topniejących zegarów stał się znakiem firmowym artysty. Dalí już na tym etapie twórczości znajdował inspiracje także wśród dzieł wielkich malarzy dawnych stuleci, szczególnie epoki renesansu.

Poznanie Gali w 1929 miało wielki wpływ na życie i twórczość artysty. Gala, czyli Helena Diakonova, była rosyjską imigrantką, starszą od Dalego o 10 lat. Kiedy ją poznał, była żoną poety Paula Eluarda. Gala odeszła od męża wybierając życie z Dalím. W roku 1932 rozwiodła się z Paulem Eluardem, a dwa lata później wzięła z Dalím ślub cywilny w Paryżu, a w 1958 r. ślub kościelny. Stała się jego towarzyszką, muzą, miłością, modelką, opiekowała się również finansami artysty. Najważniejsze jest jednak to, że stała się czynnikiem stabilizującym jego życie. To ona kierowała Dalím w 1930 roku podczas wystaw w Europie i Stanach Zjednoczonych, które zakończyły się sukcesem.

W 1933 roku Salvador Dalí miał pierwszą indywidualną wystawę w Nowym Jorku. Rok później odwiedził ponownie Stany Zjednoczone, dzięki pożyczce w wysokości 500 dolarów otrzymanej od Pabla Picassa. W latach II wojny światowej osiadł w Stanach Zjednoczonych. Odbył się tam szereg głośnych wystaw, między innymi retrospektywa

surrealistów w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Nowym Jorku. Poza tworzeniem wielu wywierających silne wrażenie obrazów,

Dalí skupiał uwagę mediów. Znacznie się wzbogacił, co André Breton skwitował pogardliwie, tworząc anagram od jego imienia i nazwiska Avida Dollars (chciwy na dolary).

Dalí stał się modny wśród amerykańskich wyższych sfer. Sławy takie jak Jack Warner, czy Helena Rubinstein zamawiały u niego portrety. Dalí wziął udział w filmie Alfreda Hitchcocka, wracając niejako do korzeni, gdyż jego przygoda z kinem zaczęła się w 1928 r. od współpracy z Luisem Buñuelem nad filmem "Pies andaluzyjski". Zajmował się również projektowaniem biżuterii oraz odzieży dla Coco Chanel.

W 1948 r. Dalí wraz z Galą wrócili do Europy, spędzali większość czasu w rezydencjach w Hiszpanii i Francji. Dalí zaczął rozwijać swe zainteresowania nauką, szczególnie psychologią i historią, wiedzę czerpał z pism naukowych. Wykorzystywał ją w swojej sztuce, ale także sięgał do źródeł religijnych, szczególnie interesował się mistycyzmem. Wyraźne są też u Dalego odwołania do wielkich mistrzów malarstwa, takich jak Rafael, Velázquez, czy Ingres.

Dalí, w przeciwieństwie do wielu innych artystów swych czasów (np. komunisty Picassa) był zwolennikiem konserwatyzmu, elitaryzmu i monarchii. Buntował się przeciwko kultowi przeciętności typowemu dla demokracji. Krytykował także pacyfizm i anarchię. Również w odniesieniu do sztuki cechowała go postawa antymodernistyczna.

W 1974 r. Dalí otworzył zaprojektowane przez siebie muzeum - Teatro Museo Dalí w rodzinnym mieście Figueres. Gmach został urządzony z pozostałości teatru, który został zbombardowany podczas Hiszpańskiej Wojny Domowej. Wybór miejsca był nieprzypadkowy gdyż, jak twierdził Dalí, całe jego życie było teatrem. Obok obrazów i instalacji Dalego w Muzeum znajdują się dzieła jego przyjaciół m.in. Ernsta Fuchsa, Arna Brekera czy Antoniego Pitxota.

10 czerwca 1982 roku zmarła Gala. W maju 1983 r. Dalí namalował swój ostatni obraz, „Jaskółczy ogon”. Schorowany, zmarł 23 stycznia 1989 w Figueres.

"Malarzu, nie jesteś mówcą! Maluj więc i milcz!"

<https://www.youtube.com/watch?v=W6K8FZiIvJU>

Sztuka Dalego stała się już za jego życia znakiem handlowym, wielką ikoną mediów. Współcześnie można odnotować dużą popularność Dalego w Polsce.

Krytycy sztuki osadzają jego twórczość w kontekście innych twórców surrealizmu, takich jak: Giorgio de Chirico, René Magritte, Max Ernst, Hans Arp, Joan Miró, Francis Picabia, Yves Tanguy, Óscar Domínguez.

Życie emocjonalne i fascynacje Salvadora Dalí wymykają się prostym klasyfikacjom. W kontekście tym wymieniana jest przyjaźń artysty z Federikiem Garcíą Lorcą, któremu pozwalał adorować się namiętymi wierszami. Przyjaźń ta zakończona została przez Lorcę po ukazaniu się Psa andaluzyjskiego, który poeta odebrał jako osobisty atak na jego osobę. Wątki homoseksualne w biografii artysty podejmują m.in. poświęcone mu filmy biograficzne: *"Dalí & I: The Surreal Story"* oraz *"Little Ashes"*.

(wg Wiki)